

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

Aika: maanantai 11.11.2024 klo 8.00

Asia: HE 135/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle työttömyysturvalain ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 ja 8 §:n muuttamiseksi

Kirjallinen asiantuntijalausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle työttömyysturvalain ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 ja 8 §:n muuttamiseksi

Takuusäätiö kiittää mahdollisuudesta lausua eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle työttömyysturvalain ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 ja 8 §:n muuttamiseksi.

Takuusäätiö on valtakunnallinen sosiaalialan järjestö, jonka tarkoituksena on tukea kansalaisten velkaongelmien ehkäisyä ja niiden ratkaisemiseen tähtääviä toimintoja. Aivan erityisesti säätiö edustaa talous- ja velkaongelmia kokeneiden henkilöiden näkökulmaa. Tämän lisäksi Takuusäätiöllä on vahvat yhteydet taloudellisesti ongelmallisissa tilanteissa olevia ihmisiä tapaavien sosiaali-, terveys- ja järjestöalan ammattilaisiin sekä vapaaehtoiisiin. Takuusäätiön näkemykset perustuvat erityisesti näihin näkökulmiin.

Takuusäätiön asiakaskuntaan, erityisesti säätiön neuvonta-, pienluototus- ja velkaratkaisupalveluissa, kuuluu asiakkaita, joiden toimeentulo koostuu työtuloista ja erilaisista etuuksista ja niiden yhteensovittamisesta. Monelle talous- ja velkaongelmissa olevalle ihmiselle erilaiset etuudet osana tulonmuodostusta mahdollistavat työssäkäynnin ja sen, että he voivat turvata oman perheensä toimeentulon. Viimeisten vuosien aikana pätkätyöt ja epätyypilliset työsuhteet ovat lisääntyneet myös Takuusäätiön asiakkailla. Yhä useammin ollaan tilanteessa, jossa etuuksien merkitys nousee erittäin tärkeäksi esim. epävarmojen palkkatyöjaksojen ja vaihtuvien työtuntimäärien kohdalla.

Toimiva, riittävä ja joustava etuusjärjestelmä mahdollistaa sen, että ihmiset kykenevät käymään työssä, vastaamaan kuluistaan ja maksamaan velkojaan myös vähempien työtuntimäärien ajanjaksoina tai väliaikaisen työttömyyden aikana. Tällaisissa tilanteissa on myös erittäin tärkeää, että ihmiset kykenevät käyttämään voimavarojaan työllistymisensä edistämiseen ja ettei heidän työnhakunsa vaarannu sen takia, että heidän toimeentulonsa on perustavalla tavalla uhattuna. Sellainen tilanne ei olisi sen paremmin yksilön kuin yhteiskunnankaan etu.

Nyt lausuttavana olevan esityksen sisältämä ehdotus aktiiviajan korotusosista luopumisesta saattaa Takuusäätiön arvion mukaan heikentää jo valmiiksi heikommassa asemassa olevien tilannetta. Aktiiviajan korotusosien tavoitteena on ollut kannustaa työnhakijoiden osallistumista työllistymistä edistäviin palveluihin, vaikka ne lähtökohtaisesti ovat muutenkin velvoittavia. Korotusosan poistamisen todetaan pienentävän työttömän tulotasoa entisestään. Muutos tiukentaisi toimeentuloa ja lisäisi tarvetta toimeentulotuelle. Epäilemättä se saattaisi myös heikentää motivaatiota osallistua työllistymistä edistäviin palveluihin. Takuusäätiö ei pidä esitystä kannustavana.

Osittaista työmarkkinatukea koskevien ehdotusten osalta Takuusäätiö kehottaa kiinnittämään erityistä huomiota siihen, että vaikka osittaisen työmarkkinatuen maksamiselle ei ole ikäraja, ovat sen saajat useimmiten nuoria. Yksi syy esim. vanhempien luona asumiseen on oma taloudellinen tilanne. Takuusäätiön kokemuksen mukaan esim. osa talousongelmaisista palaa asumaan vanhempiensa luokse, koska eivät velkatilanteensa takia pysty selviytymään asumisen menoista ja muista elinkustannuksista. Toimeentulo- ja velkaköyhyys ovat usein ylisukupolvisia, jolloin vanhemmilla ei ole taloudellisia mahdollisuuksia kattaa luokseen palaavan aikuisen lapsen

elinkustannuksia. Osittaisen työmarkkinatuen määrän laskeminen 50 prosentista 35 prosenttiin lisänee tarvetta toimeentulotukeen. Kelan tietojen mukaan lähes 75 % osittaista työmarkkinatukea saaneista on nuoria miehiä. Heidän kouluttautumiseensa ja aktivointiin on syytä kiinnittää erityistä huomiota, kun leikkausten tavoitteena on työllisyyden parantaminen. Takuusäätiön asiakaskunnasta on havaittu sama, mikä näkyy myös muiden talousongelmaisten tilannetta kuvaavien tilastojen kautta, että eniten kasvava asiakasryhmä on vuoden 2021 jälkeen ollut alle 29-vuotiaat, eli nuoret. Säätiön arvion mukaan tämän ryhmän taloudellisen toimeentulon turvaaminen on erittäin tärkeää, jotta he kykenevät rakentamaan tulevaisuuttaan ja myös osallistumaan yhteiskunnan taloudelliseen rakentamiseen tulevan työelämänsä vuosina.

Takuusäätiö kannattaa esitettyä muutosta, jonka mukaan osittaista työmarkkinatukea saavan henkilön vanhemman saamaa omaishoitajan palkkiota ei lasketa tulopohjaan.

Takuusäätiön arvion mukaan olisi myös erittäin tärkeää tehdä jatkossa laajempaa tiedontuotantoa siitä, keitä ja millaisissa tilanteissa olevia ovat ne ihmiset, joihin esitetyt toimenpiteet vaikuttavat. On tärkeää kyetä arvioimaan mahdollisimman nopeasti lainsäädännön vaikutuksia ja esim. sitä, heikennetäänkö näillä muutoksilla jo valmiiksi heikoimmassa asemassa olevien kansalaisten tilannetta. Säätiön näkemyksen mukaan on myös tärkeää erottaa, ketkä etuuksien saajista ovat esim. työ- ja työllistymiskykyisiä ja ketkä tarvitsevat muuta tukea parantaakseen omaa tilannettaan kokonaisuutena.

Helsinki 7.11.2024

Juha A. Pantzar
toimitusjohtaja
Takuusäätiö